

ІМЕННІ КОЛЕКЦІЇ XIX-XX СТОЛІТЬ У ГЕРБАРІЇ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Л. Тасенкевич, З. Мамчур, Т. Хміль, О. Жук

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Грушевського, 4, Львів 79005, Україна
e-mail: herbarium30@gmail.com*

У статті подано короткий опис 20 іменних колекцій судинних рослин, бріологічних, ліхенологічних, мікологічних, фікологічних колекцій, які наявні в Гербарії Львівського національного університету імені Івана Франка (LW). Представлені збори охоплюють період від 1850-х до 1940-х років і налічують близько 25 000 зразків.

Ключові слова: Гербарій LW, колекції, іменні, ексикати.

Львівський національний університет імені Івана Франка має понад 350-річну історію від часу заснування. Ботанічні дослідження в університеті започатковані в другій половині XVIII ст., з початком викладання натуральної історії, а Гербарій при кафедрі натуральної історії заснував професор С.Б. Шіверек (Swibert Burhard Schiverek) у 1783 р.

Подальший розвиток Гербарію був тісно пов'язаний із викладанням ботанічних дисциплін і флористичними дослідженнями львівських ботаніків, з діяльністю таких відомих вчених, як Е. Вітманн, О. Завадзький, Г. Лобажевський, А. Вайс, Т. Цесельський, Ф. Гербіх, А. Реман, Б. Блоцький, М. Раціборський, С. Кульчинський, В. Шафер, Й. Мотика, Й. Мондальський, Є. Волощак, Т. Вільчинський, Г. Козій, С. Толпа, М. Попов, М. Юзків, М. Бухало, С. Мельник, Є. Шишова, О. Щербина. У період до Другої світової війни для Гербарію були придбані колекції Ф. Шура, Г. Халубінського, А.-Ю. Жмуди, В. Крігера, Г. Сідова, О. Яапа. Наукові фонди Гербарію налічують близько 279 тис. зразків судинних рослин, міксомікозових слизовиків, грибів, лишайників, мохоподібних. Особливу цінність у будь-якому гербарії становлять іменні колекції видатних учених, які зробили великий внесок у пізнання міко- і фітобіоти. Гербарій Львівського національного університету імені Івана Франка має цілу низку таких колекцій (див. таблицю).

Колекції судинних рослин

Колекція австрійського фармацевта, фабриканта й ботаніка **Філіпа Йоганна Фердинанда Шура** (Philipp Johann Ferdinand Schur) становить близько 8 000 гербарних зразків судинних рослин, які представляють 121 родину, 725 родів, 3500 видів. Це, в основному, рослини з Південних Карпат (Трансільванії), які вчений зібрав під час своєї тривалої експедиції цієї території у 1853 р., організованою князем Карлом Шварценбергом (Carl Borjomäus Fürst Schwarzenberg) [26]. Існує дві версії появи колекції в гербарії LW. За першою, її купив професор ботаніки, декан філософського факультету (1864–65, 1869–70) Львівського університету, директор Ботанічного саду (1862–1871) Адольф Йозеф Вайс (Adolf Josef Weiss) у 1861–1862 рр. для ботанічного музею університету [28]. За другою версією – колекцію придбав професор, керівник кафедри ботаніки Львівського університету (1872–1916), декан філософського факультету (1885–86) Теофіл Цесельський (Teofil Ciesielski) [26]. Є також відомості, що доктор Ф. Шур продав її пізніше, ніж інші свої колекції (загальна кількість його зборів становить понад 50 тис. зразків), тому вважається, що вона є найціннішою. У колекції наявна значна кількість типового матеріалу (понад 1 500 зразків).

Іменні колекції в Гербарії LW

№	Автор колекції	Назва колекції, територія збору	Роки збору чи укладання колекції	К-ть зразків
1	Шур Ф. Й. Ф. (Schur P. J. F.)	Судинні рослини з Південних Карпат (Трансільванії)	1853	8000
2	Реман А. (Rehman A.)	<i>Hieracium</i> із Галичини та Буковини	1895–1897	кілька тисяч, уточнюється
3	Реман А. (Rehman A.)	Мохи з Південної Африки	1875–1877 і 1879–1880	650
4	Крупа Ю. (Krupa J.)	Мохи з території Польщі	1876–1878	близько 400
5	Халубінський Т. (Chałubiński T.)	Мохи з Татр	1870–1890	близько 600
6	Вільчинський Т. (Wilczyński T.)	Мохи з околиць Львова, Розточчя, Карпат, Татр	1912	165
7	Жмуда А.-Ю. (Żmuda A.-J.)	«Bryotheca Polonica» з України, Польщі, польської та словацької частин Татр	1911–1913	близько 300
8	Вільчек Р. (Wilczek R.)	Мохи із Чорногори (Українські Карпати)	1927–1928	1881
9	Кульчинський С. (Kulczyński S.)	Мохи з території Польщі	1924–1928	56
10	Шафран Б. (Szafran B.)	Мохи з Чорногори та Полісся	1927–1933	185
11	Дроздовська Г. (Drozdowska H.)	Мохи з Погулянки (Львів)	1939	97
12	Рабенгорст Г. Л. (Rabenhorst G. L.)	«Lichenes europaei exsiccate» з Європи	1855–1879	800
13	Крігер К. В. (Krieger K. W.)	«Fungi saxonicі» зі Саксонії	1885–1896	близько 1000
14	Сідов Г. (Sydow H.)	Гриби з Німеччини, Польщі та Франції	1906–1913	750
15	Кохман Й. (Kochman J.)	«Ustilaginales Poloniae», ексикати грибів порядку Ustilaginales із території Польщі й України	(1933) 1934– 1938	75
16	Кшемєневська Г. (Krzemieniewska H.)	Міксомікотові слизовики з території західної частини України, Польщі, Білорусі	1924–1941	понад 1700
17	Раціборський М. (Raciborski M.)	«Mycotheca polonica» з Галичини, Буковини, Польщі, Білорусі	1909–1910	200
18	Раціборський М. (Raciborski M.)	«Phycotheca polonica» з Галичини і Польщі	1910	100
19	Яап О. (Jaap O.)	«Mухомycetes exsiccati» з Німеччини, Англії, Швейцарії, США	1903–1916	226
20	Яап О. (Jaap O.)	«Fungi selecti exsiccati» з Європи	1905–1923	близько 500

Дві інші колекції цього вченого є в Парижі та Відні, колекція дублетів – у Японії. Окремі його збори є ще у сімнадцяти гербаріях світу. Більшість зразків колекцій учений наводить у праці, написаній на основі власних матеріалів, «Enumeratio Plantarum Transsilvaniae», яку завершив у 1866 р. [25]. Зразки колекції Ф. Шура в LW розміщені в окремій шафі на аркушах розміром 24 x 38 см, які вкладені в обгортки розміром 25,5 x 40 см і зв'язані в 76 папок. Всі етикетки писані від руки латинською або німецькою мовами. На папці вказано номер і кількість аркушів. Кожному зразку надано інвентарний гербарний номер. На сьогодні ве-

детська робота з колекцією: до бази даних «Herbar DB» внесено близько 550 типових зразків колекції доктора Ф. Шура.

Колекція роду *Hieracium* (нечуйвітер) професора **Антоні Ремана** – теж одна з найбільших у гербарії LW (налічує кілька тисяч, але, оскільки інвентаризація колекції лише планується, точну цифру вказати не можемо). Учений передав її, разом із колекцією мохів з Південної Африки й іншими зборами, Інституті ботаніки Львівського університету у 1899 р. Це, в основному, збори представників роду нечуйвітер із Галичини та Буковини. У своїх роботах “*Neue Hieracia des östlichen Europa*” [22–24]. А. Реман описав понад 150 таксонів цього роду. Більша частина колекції *Hieracium* розміщена в окремій шафі, частина зборів – в основних фондах. У межах роду таксони розміщені в алфавітному порядку, в оригінальних обгортках, на аркушах розміром 28,5 x 43,5 см. На етикетці штамп “*Zielnik ogrodu bot. U.J.K. we Lwowie R.L.*”, номер написаний від руки, територія та місце збору (печатка), ім’я колектора (надруковане). Часто не вказана дата збору і назва виду. До бази даних «Herbar DB» внесено типові зразки роду *Hieracium*: 101 – збори А. Ремана, 83 – інших колекторів (Б. Блоцький, Є. Волощак та інші). З колекцією нечуйвітрів активно працював доцент кафедри ботаніки Білоруського державного університету, к.б.н. В.М. Тіхоміров [3, 4].

Гербарій мохоподібних, зібраних упродовж XIX ст. і до початку Другої світової війни, налічує понад 4 000 пакетів. Найстарішими є зразки із початку (декілька з 1828 р.) та середини XIX ст., які були виготовлені для навчальних цілей, тому на пакетах не вказано ні прізвищ колекторів, ні докладних місць і дати зборів. Ці мохоподібні зібрані у різних регіонах України і Польщі та є і з таких екзотичних місць, як, наприклад, Шпіцберген (1861, А. Malmgren) [1].

Від 1850 р. кафедру ботаніки і мінералогії очолював професор **Ґіацинт Ян Лобажевський** (Hiasynt Jan Kanty Łobarzewski), який уперше опублікував дані про мохи з Галичини та зібрав досить багатий гербарій [14, 15, 30]. На жаль, доля його зборів невідома, хоча окремі пакети зберігаються у гербаріях Державного природознавчого музею НАН України (LWS) та Варшавського університету (WA).

Бріологічний гербарій містить матеріали не лише з території Галичини. Фактично, гербарій мохів започатковує колекція із 650 гербарних зразків **Антоні Ремана** (Antoni Rehm) з Південної Африки. Відомий польський ботанік, географ, геоморфолог і мандрівник, ректор Львівського університету в 1888–1889 роках, А. Реман описав цілу низку нових для науки видів, серед інших — *Entodon natalensis* Rehm., *Gymnostomum lingulatum* Rehm. Крім того, на основі зразків, зібраних А. Реманом, бріологи описали нові види, назвавши їх на його честь: *Archidium rehmannii* Mitt., *Fabronia rehmannii* Müll. Hal., *Pterobryopsis rehmannii* Magill, *Rhacocarpus rehmannianus* var. *rehmannianus* (Müll.Hal.) Wijk & Margad. [5, 17].

Ботанік і вчитель **Юзеф Крупа** (Józef Krupa) зробив вагомий внесок у вивчення бріофлори Галичини та Польщі [7–10]. Його збори потрапили до різних інституцій, а в LW є невелика упорядкована ним колекція – близько 400 зразків мохоподібних, зібраних різними ботаніками на території Польщі (переважно Пуща Неполоміцка й околиці Кракова) у 1876–78 роках.

Цінною колекцією є “**Мохи Тадеуша Халубінського**” (Tadeusz Chałubiński), польського лікаря та природолюбця, які він зібрав у 1937–38 роках у Татрах. Колекцію (близько 600 пакетів) передало Варшавське садівниче товариство до Гербарію.

У 1912 р., тоді ще асистент Біолого-ботанічного інституту Університету, **Тадеуш Вільчинський** (Tadeusz Wilczyński), а згодом професор, засновник кафедри фармакогнозії та ботаніки і Ботанічного саду Львівського національного медичного університету імені

Данила Галицького, зібрав великий гербарій (“Zielnik Wilczyńskiego”). Колекція мохоподібних з околиць Львова, Розточчя, Карпат, Татр налічує 165 пакетів і представлена зборами відомих ботаніків В. Шафера, Ф. Лілієнфельд, М. Раціборського, а також С. Федоровича, К. Рупперта, Т. Вісьневського.

У Гербарії зберігаються шість папок (частини I, II, III, V, всього близько 300 пакетів) колекції працівника Ягеллонського університету **Антоні-Юзефа Жмуди** (Antoni Józef Żmuda), який був автором збірки мохоподібних “Bryotheca Polonica” [31–33]. Мохоподібні з території України, Польщі, а також із польської та словацької частин Татр збирали, окрім А. Жмуди, К. П’єх (K. Piech), Р. Тархальська (R. Tarchalska), Й. Леваковська (J. Lewakowska), Т. Вісьневський (T. Wiśniewski), С. Федорович (St. Fedorowicz), М. Раціборський (M. Raciborski), В. Шафер (W. Szafer).

Найбільшою бріологічною колекцією (1881 пакет) є гербарій із Чорногори (переважно з урочищ Кізі-Улоги, Гаджина, Погорілка, Шпиці, Кедроватий), який зібрав ботанік-бріолог, асистент кафедри систематики та морфології рослин Львівського університету **Рудольф Вільчек** (Rudolf Wilczek) під час експедиції Східними Карпатами у 1927 р. [2], а матеріали про яку опублікував у 1931 р. [29]. У колекції є види, включені до останнього видання “Червоної книги України” [6]: *Dicranodontium asperulum* (Mitt.) Broth, *Ptichodium plicatum* (Schleich. ex F. Weber & D. Mohr) Schimp., *Tayloria lingulata* (Dicks.) Lindb. [2].

У Гербарії представлені ще кілька невеликих колекцій мохів: професора, організатора Інституту ботаніки, ректора Львівського університету (1936–1937 рр.) **Станіслава Кульчинського** (Stanisław Kulczyński) з території Польщі (56 пакетів, 1924–1928 рр.); керівника науково-дослідної рільничої станції на Чорногорі, а згодом, у 1939–1941 рр. – наукового співробітника Інституту морфології та систематики рослин Львівського університету, бріолога і паліолога **Броніслава Шафрана** (Bronisław Szafran) з Чорногори (88 пакетів) та Полісся (97 пакетів), яку збирали різні автори в 1927–1933 роках та опрацював Б. Шафран. Останню колекцію мохоподібних (97 пакетів) збирала **Г. Дроздовська** (H. Drozdowska) з Погулянки (Львів) у 1939 р., з них визначено 27 видів.

Бріологічний гербарій цього періоду є дуже цінним. Він становить основу для порівняння зі сучасним видовим складом бріофлори та потребує детальнішого вивчення й опрацювання.

Ліхенологічні, фікологічні та мікологічні колекції

Колекція “Lichenes europaei exsiccati”, яка налічує близько 800 зразків, німецького ботаніка, міколога, бріолога і фармацевта **Готтлоба Людвіка Рабенгорста** (Gottlob Ludwig Rabenhorst) представляє лишайники Європи. Г. Рабенгорст був одним із найвідоміших дослідників криптогамів і зібрав великий гербарій. Серія ексикатів “Lichenes europaei”, що виходила від 1855 до 1879 р., складається з 36 частин (fasciculi) по 25 (у деяких частинах 24 або 26) зразків у кожній, з передмовою у 1-й частині і з резюме – в 6-й. У гербарії LW із 36 частин немає 5-ї і сильно пошкоджена 3-тя (немає більше половини зразків). Кожна частина має вигляд книжки, після титульної сторінки є написаний від руки список Index fasciculi тих видів, які там зберігаються, зразок приклеєний до сторінки, внизу сторінки – друкована етикетка з інформацією про назву таксона, місце та дату збору, ім’я колектора.

Колекція грибів зі Саксонії «Fungi saxonicis» німецького ботаніка, дослідника водоростей, грибів, лишайників і мохоподібних **Карла Вільгельма Крієра** (Karl Wilhelm Krieger), датована 1885–1896 роками і налічує близько 1000 зразків. Папки (22 x 27) містять по 50 гербарних пакетів, які пронумеровані та наклеєні на аркуші паперу. Етикетки є друковані. Варто зауважити, що у колекції LW зберігаються два зразки видів, які названі

на честь самого К. Крієра: *Calosphaeria kriegeriana* Niessl 1896 і *Urophlyctis Kriegeriana* Magnus 1897 (= *Physoderma kriegeriana* (Magnus) Vestergr.).

Рідкісною є колекція грибів **Ганса Сідова** (Hans Sydow) – німецького ботаніка і міколога. Батько Ганса, Пауль Сідов (Paul Sydow), теж був мікологом. Головними об'єктами досліджень цих учених були сажкові й іржасті гриби. Г. Сідов започаткував журнал «*Annales mycologici*», де був головним редактором перших 42 випусків. Більшу частину гербарію Г. Сідова придбав Шведський музей історії природи (S) у 1919 р., а всі інші колекції цього вченого, зібрані після 1919 р., знищені під час Другої світової війни. У колекції в LW, яка налічує 750 зразків, представлені збори з Німеччини та деяких прилеглих територій Польщі і Франції: землі Бранденбургу, Баварії, Саксонії, Тюрингії, Гесен-Нассау, Шлезвіг-Гольштейну, Сілезії, Померанії, Ельзасу та інших. Крім зборів Г. Сідова, колекція містить матеріали й інших колекторів (P. Sydow, O. Jaar, A. Schade, A. Vill, G. Oertel, P. Vogel, H. Diedicke, A. Ludwig, W. Krieger, V. Torca), зібраних упродовж 1906–1913 років. Видання “*Exsiccatae Mycotheca germanica*” налічувало 72 частини (папки). У гербарії LW є 15 папок під № 10–24, що містять по 50 зразків, від 451 до 1200 порядкового номера. Зразки розміщені по два пакети на одному аркуші, етикетовані з вичерпною інформацією про назву таксона, місце збору, дату й ім'я колектора. Колекція містить і типові зразки, наприклад *Hymenula epistroma* v. Höhn. nov. spec.

Колекція ексикатів сажкових грибів польського фітопатолога і міколога, професора Варшавського університету **Юзефа Кохмана** (Józef Kochman) – невелика, включає 75 зразків, розміщених у трьох коробках, по 25 у кожній. Це збори з території Польщі 1934–1938 років, окремі – 1933 р. Трапляється кілька зразків із території України: Кременець, Тернопільської обл. та с. Крученичі Мостиського р-ну Львівської обл. Кожен зразок має друковану етикетку із заголовком: Józef Kochman, Ustilaginales Poloniae; номер серії, видову назву, місце і дату збору та підпис: leg. Ipse. Крім зборів Ю. Кохмана, трапляються матеріали й інших дослідників (W. Siemaszko, W. Konopacka, K. Jankowska-Barbacka, Z. Czubiński).

Дуже важливе значення для мікологів має колекція міксомікозових слизовиків, яку збирала польська вчена, тоді асистент кафедри фізіології рослин Львівського університету (1924–1941), **Гелена Кшемєнєвська** (Helena Józefa Krzemieniewska). Це понад 1700 зразків, які поміщено в невеликі, розміром зі сірникові, коробочки. Ці коробочки складені в коробки більшого розміру (20 x 30 см), яких є 102. На коробках під №№ 1–76 зазначено назву родини міксоміцетів, коробки з № 58 немає; у № 77 містяться зразки із різних родин, № 78 – зразки, які вчена отримала методом вологої камери («*Z kultur*»), № 79 – матеріал, як зазначено, з чужих територій («*Z ziem obcych*»). Ще 24 коробки, які не пронумеровані та на яких немає жодних записів, заповнені зразками із різних родин, очевидно, Г. Кшемєнєвська готувала їх для обміну: «*Część materjału wyliczonych tu śluzowców włączono do zbioru, który składam do Muzeum Fizjograficznego Polskiej Akademji Umiejętności jako «Mухомycetes Poloniae exsiccati» [11].*

Етикетки оформлені неоднотипно: частину видруковано, інші написані від руки і є складними для розшифрування. Колекція представлена зборами Г. Кшемєнєвської 1924–1941 рр. (є окремі збори А. Недечкі (A. Nedeczky) і Т. Вільчинського (T. Wilczyński)) з території західної частини України: Черногора; Чивчини; м. Львів та Львівська обл. (зокрема, Ботанічний сад Університету, Погулянка, с. Підбірці Пустомитівського р-ну, с. Дубляни Жовківського р-ну, с. Янів (тепер смт Івано-Франкове) Яворівського р-ну, с. Гребенів Сколівського р-ну, с. Хлопчиці Самбірського р-ну), а також із Польщі (гміна Щучин Підляського воєводства; Троки Віленського воєводства; Бронковіце Свентокшиського воєводства;

П'єніни), Білорусі (з-над озера Нароч Мінської області). У колекції є типові зразки, а також рідкісні для України.

Частину колекції Г. Кшеменевської вже опрацювали мікологи з Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України – професор І.О. Дудка та її учениця Т.І. Кривомаз (230 зразків), решта потребує подальшого вивчення.

Видатний ботанік, палеоботанік, міколог, засновник (1907) і директор Біолого-ботанічного Інституту Львівського університету, професор ботаніки (1909–1912) Львівського університету **Мар'ян Раціборський** (Marian Raciborski), разом із колегами, започаткував укладання колекцій "Mycotheca polonica" (1909–1910) і "Phycotheca polonica" (1910). Матеріали, присвячені цим колекціям, побачили світ у журналі "Kosmos" у 1909–1910 рр. [18–21]. Перші три частини "Mycotheca polonica" уклав М. Раціборський на основі власних зборів, а також колег із Біолого-ботанічного Інституту та з інших закладів (P. Wiśniewski, Wł. Szafer, F. Chłapowski, Z. Chmielewski, S. Fedorowicz, E. Niezabitowski, B. Niklewski, K. Roupert, S. Weselowski, T. Wilczyński, K. Wize, A. Wróblewski). Це – мікологічні збори переважно з Галичини, Буковини, Польщі. IV частина "Mycotheca polonica" вийшла за редакцією польського ботаніка Болеслава Намисловського (Bolesław Namysłowski), який продовжив ініціативу М. Раціборського [16, 27].

Ця частина колекції охоплює збори з різних країв тодішньої Польщі, але найбільша частина зразків є з Білорусі. Колекція містить типові зразки, зокрема описаних нових видів грибів: М. Раціборським – *Empusa (Entomophthora) Gastropachae* Rac. nov.sp., (околиці Львова), Б. Намисловським – *Zygorhynchus Vuilleminii* Namysłowski (Чорногора), *Wawelia regia* Namysłowski (околиці Кракова, Польща), *Phyllosticta Wandae* Namysłowski, *Gleosporium Ribis* Mont. s. Desm. V. Parillae Janczewski et Namysłowski (Краків, Польща), П. Вісьневським – *Septoria Trapae natantis* P. Wiśniewski (з Нової Греблі під Ярославом, Польща). "Phycotheca polonica" охоплює 100 зразків водоростей, які зібрав М. Раціборський разом із колегами (J. Wołoszyńska, E. Niezabitowski, Wł. Szafer, P. Wiśniewski, Fl. Lilienfeld, Z. Wóycicki, T. Wilczyński, A. Wróblewski). Низку нових таксонів описали М. Раціборський: *Arthrospira leopoliensis* nov. sp. (Щирець, Львівська обл.), *Pleurocapsa polonica* nov. sp. (на березі Чорного ставу над Морським Оком у Татрах, Польща), *Anabaena Hassalii* (Kütz.) Witttr. var. *abnormis* Rac. nov. var. (Карачинів під Львовом), *Ulotrix subatratana* Rac. nov. sp. (на торфовищах, Подгалє, Татри, Польща) та В. Шафер: *Aphanothece sulfurica* Szafer (Великий Любінь, Львівська обл.), *Oscillatoria constricta* Szafer. (Великий Любінь, Львівська обл.), *Oscillatoria lineata* Szafer var. *spiralis* Szafer (біля Шкла, Львівська обл.).

У гербарії LW зберігаються дві колекції німецького вчителя початкових класів і дослідника криптогамних рослин **Отто Яапа** (Otto Jaap): невелика колекція (226 зразків) міксомікотових слизовиків «*Mucromycetes exsiccati*» та колекція грибів «*Fungi selecti exsiccati*» (близько 500 зразків).

Зразки міксомікотових слизовиків етикетовані, зібрані з території Німеччини, Англії, Швейцарії, США (колектори О. Яап, Ch. Meylan, K. Higgins, G. Lister, A. i G. Lister, W.C. Sturgis, R.H. Compton i G. Lister, Fr.v. Höhnel, A. i G. Lister i J. Saunders, H. Rönn, H. Kuntzen, R. Ledoux-Lebard, K. Osterwald), датовані 1905–1916 роками, складені у коробочки розміром із сірникову коробку. На етикетці вказано повну інформацію про місце збору, дату та ім'я колектора, у заголовку відмічено, що серію "Mucromycetes exsiccati" опублікував доктор Г. Рюн (Dr. H. Rönn) після смерті О. Яапа.

Колекція О. Яапа «*Fungi selecti exsiccati*» поділена на серії по 25 зразків, кожен з яких поміщено у паперовий пакет із друкованою етикеткою з повними даними про назву таксона, місце, дату збору, ім'я колектора. Це збори (Otto Jaap, G. Lüstner, H. Klebahn,

Chr. Sonder, P. Magnus) із Німеччини, Швейцарії, Чорногорії, Далмації, Італії, Корсики з 1903–1923 років. Кожна серія ззовні загорнута в картонні обкладинки, на титульній сторінці зверху поміщені дані про вміст серії. У гербарії LW зберігається 17 окремих серій (№ I (03.1903), V (05.1905), VI (11.1905), VII (03.1906), IX і X (04.1907), XV і XVI (11.1909), IXX і XX (02.1911), XXI і XXII (11.1911), XXV і XXVI (07.1913), XX IX і XXX (05.1915), XXXV (05.1923)). У колекції є близько 40 типових зразків.

Серії екзикатів грибів і міксоміцетів О. Яапа частково зберігаються у Британському природничому музеї (BM), а у 1961 р. більшу частину матеріалу було передано до Королівських ботанічних садів К'ю (K), тому наявність колекцій цього дослідника у гербарії LW є надзвичайно цінною.

У гербарії Львівського національного університету імені Івана Франка розпочалося опрацювання історичних колекцій, їх інвентаризація зі створенням бази даних та частково – оцифрування. За матеріалами цієї роботи вже опубліковані два каталоги [2, 5]. Робота над іншими іменними колекціями триває.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мамчур З. І. Найстаріші біологічні колекції гербарію Львівського національного університету імені Івана Франка (LW) // Природнична музеологія: теорія та практика: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (17–18 вересня 2009 р., м. Кам'янець-Подільський). Львів; Кам'янець-Подільський, 2009. С. 127–129.
2. Мамчур З. І., Хміль Т. С., Жук О. О. та ін. Мохи з колекції Рудольфа Вільчека у Гербарії Львівського національного університету імені Івана Франка (LW) (каталог). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 176 с.
3. Тихомиров В. Н. Типовые образцы названий таксонов рода *Pilosella*, хранящиеся в Гербарии Львовского национального университета (LW). I. // Бот. журнал. 2002. Т. 87. № 3. С. 53–57.
4. Тихомиров В. Н. Типовые образцы названий таксонов рода *Pilosella*, хранящиеся в Гербарии Львовского национального университета (LW). II. // Бот. журнал. 2006. Т. 91. № 4. С. 593–601.
5. Хміль Т. С., Мамчур З. І., Кондратьюк С. Я. Колекція мохів Антона Ремана з Південної Африки в гербарії Львівського національного університету імені Івана Франка (LW). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 134 с.
6. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 912 с.
7. Krupa J. Wykaz mchów zebranych w Tatrach w sierpniu 1877 r. // Spraw. Komis. Fizyogr. 1878. Vol. 12. S. 149–157.
8. Krupa J. Zapiski bryologiczne z okolic Lwowa, Krakowa i Wschodnich Karpat // Spr. Kom. Fizyogr. 1885. Vol. 19. S. 133–167.
9. Krupa J. Zapiski bryologiczne z Tatr i Przedtatrza // Spraw. Komis. Fizyogr. 1888. Vol. 21. S. 65–94.
10. Krupa J. Zapiski mycologiczne z okolic Lwowa i Karpat Stryjskich // Spraw. Kom. Fizyogr. 1889. Vol. 23. S. 141–169.
11. Krzemieniewska H. Przyczynek do znajomości miksobakteryj i śluzowców boru sosnowego // Spraw. Kom. Fizyogr. 1933. P.A.U. LXVII. P. 121–145.
12. Krzemieniewska H. Śluzowce Karpat Wschodnich // Kosmos. 1934. T. 59. P. 207–223.
13. Krzemieniewska H. Śluzowce zebrane w starym ogrodzie botanicznym we Lwowie // Kosmos. 1937. T. 62. P. 17–26.

14. *Loborzewski H.* Musci frondosorum. Species novae Haliciensis // *Natur. Abhand.* 1847. Vol. 1. P. 2–15.
15. *Loborzewski H.* Musci Hypnoidei Haliciae rariores // *Leopoli*, 1849. P. 1–23.
16. *Namysłowski B.* Mycotheca polonica // *Kosmos.* 1910. T. 35. Z. 10–12. Cz. IV. № 151–200. P. 1008–1012.
17. *O'Shea B. J.* Checklist of the mosses of sub-Saharan Africa (version 5, 12/06) // *Tropical Bryology Research Reports* 2006. N 6. 253 p.
18. *Raciborski M.* Mycotheca polonica // *Kosmos.* 1909. T. 34. Z. 10–12. Cz. I. № 1–50. P. 1167–1172.
19. *Raciborski M.* Phycotheca polonica // *Kosmos.* 1910 a. T. 35. Z. 1–2. Cz. I. № 1. 50. P. 81–89.
20. *Raciborski M.* Mycotheca polonica // *Kosmos.* 1910 b. T. 35. Z. 7–9. Cz. II–III. № 51–150. P. 769–781.
21. *Raciborski M.* Phycotheca polonica // *Kosmos.* 1910 c. T. 35. Z. 10–12. Cz. II. № 51–100. P. 1002–1006.
22. *Rehmann A.* Neue Hieracien des östlichen Europa // *Verh. der k.-k. zool.-bot. Ges.* 1895. Bd. XLV. S. 318–346.
23. *Rehmann A.* Neue Hieracien des östlichen Europa // *Verh. der k.-k. zool.-bot. Ges.* 1896. Bd. XLVI. S. 329–344.
24. *Rehmann A.* Neue Hieracien des östlichen Europa // *Verh. der k.-k. zool.-bot. Ges.* 1897. Bd. XLVII. S. 278–311.
25. *Schur P. J. F.* Enumeratio Plantarum Transsilvaniae. Vindobonae, 1866. 1014 s.
26. *Speta F.* Leben und Werk von Ferdinand Schur. Stapfia, 1994. 334 s.
27. *Stecki K.* Bolesław Namysłowski jako botanik // *Wszechświat. Organ polskiego t-wa przyrodników im. Kopernika.* Nr. 3 (1687). Marzec 1931. S. 67–75.
28. *Wiczkowski J.* Lwów. Jego rozwój i stan kulturalny (Przewodnik po mieście). Lwów: Główny skład w Księgarni H. Altenberga we Lwowie, 1907. 623 s.
29. *Wilczek R.* Spis mchów Czarnohory // *Rospr. wydz. matem.-przyrodn. Polskiej AU.* 1931. T. 69. № 9. 41 s.
30. *Wisniewski T.* Musci Frondosi Haliciensis quae in itineribus Botanico-geographicis annis 1840-1844 per universam Haliciam collegit H. J. Loborzewski // *Rosp. i wiadom. z museum im. Dzieduszyckich.* 1923 (1924). 9. S. 65–85.
31. *Żmuda A. J.* Bryotheca polonica (Cz. I, N 1–50) // *Kosmos.* 1911. Vol. 35. S. 15–22.
32. *Żmuda A. J.* Bryotheca polonica (Cz. II, N 51–100) // *Kosmos.* 1912. Vol. 37. S. 118–125.
33. *Żmuda A. J.* Bryotheca polonica (Cz. III, N 101–150) // *Kosmos.* 1912. Vol. 37. S. 662–670.

Стаття: надійшла до редакції 20.09.13

доопрацьована 14.01.14

прийнята до друку 17.01.14

**PERSONAL COLLECTIONS (XIX-XX CENTURIES)
IN THE HERBARIUM OF IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV (LW)**

L. Tassenkevich, Z. Mamchur, T. Khmil, O. Zhuk

*Ivan Franko National University of Lviv
4, Hrushevskiy St., Lviv 79005, Ukraine
e-mail: herbarium30@gmail.com*

A short description of 20 personal collections of vascular plants, bryological, lichenological, mycological, phycological collections, kept in the Herbarium of Ivan Franko National University of Lviv (LW) is given. Presented collections spanning from 1850th to 1940th years and comprise about 25000 specimens.

Keywords: Herbarium LW, collections, personal, exsiccates.

**ИМЕННЫЕ КОЛЛЕКЦИИ XIX-XX СТОЛЕТИЙ В ГЕРБАРИИ ЛЬВОВСКОГО
НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ИВАНА ФРАНКО (LW)**

Л. Тасенкевич, З. Мамчур, Т. Хміль, О. Жук

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Грушевского, 4, Львов 79005, Украина
e-mail: herbarium30@gmail.com*

В статье дано краткое описание 20 именных коллекций сосудистых растений, бриологических, лихенологических, микологических, фикологических коллекций, хранящихся в Гербарии Львовского национального университета имени Ивана Франко (LW). Представленные коллекции охватывают период от 1850-х до 1940-х годов и насчитывают около 25 000 образцов.

Ключевые слова: Гербарий LW, коллекции, именные, эксикаты.